

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

20 octombrie 2015

FLD nr. 107

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTRARE NR. 42 c
3 11 20 15

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2004, mun. Chișinău,
str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 28

În temeiul art. 135 alin. (1) lit. c), art. 141 ale Constituției Republicii Moldova, a prevederilor art. 4 alin. (1) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și art. 2 alin. (1), art. 38 alin. (2), art. 63 al Codului jurisdicției constituționale, Vă remitem pentru avizare proiectul legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova.

Anexă:

- 1) Proiectul legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova;
- 2) Nota informativă

Deputați în Parlament:

Dodon Igor
 A. Neguța Andrei
 M. Turcu
 Z. Gheorghiță
 G. Fericeanu
 V. Babinca
 B. Nădejde
 I. Căciulea
 M. Aliona
 R. Roșea Victor
 SPATA RU MIHAELA
 MOCAN Ștefan
 SPATAȘI
 MOCAN Ștefan
 Vladimîr Filat
 Ștefan Creangă
 Cobzac Grigore
 Balan Ion
 Delia Tudor
 Tap Mărie
 Iucșchi Chiril
 Pleșca Nicolae
 L. Pătrușor
 Ș. Hoche
 Vadim Pîștineanu
 Ușchîr Hotîneanu

E. Smirnov
Th. Mitreuc
V. Oduostaleo.

I. Creft
Th. Mitreuc
~~_____~~
~~_____~~

F. Gagarin

O. Lipskii

Dolintă A.A.

A. LABUNET, Alaky

d. Mudzeca R. R. R.

Radvan Marina

Grigore Novac

Adrian Lebedirski

Soroceanu Victor

Nesterovschi A.2.

(O. SAVVA)
Malovatuc.

Vladimir Petrov 1920

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

pentru modificarea Constituției Republicii Moldova

Noi, poporul Republicii Moldova, exercitându-ne în mod direct suveranitatea națională și dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, exprimându-ne voința asupra problemei ce ține de modul de alegere și demitere a Președintelui Republicii Moldova, în temeiul art.2, art.39 și art.75 din Constituție, adoptăm prezenta lege.

Articol unic. – Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1*), cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. **Articolul 78** va avea următorul cuprins:

„Articolul 78

Alegerea Președintelui

(1) Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pot candida cetățenii Republicii Moldova care au împlinit vârsta de 40 de ani, au locuit sau locuiesc permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat. Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.

(3) Este declarat ales candidatul care a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor ce au participat la alegeri.

(4) În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați care au obținut cel mai mare număr de voturi în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi.”;

2. La **Articolul 85** cuvintele „cu excepția cazului prevăzut la articolul 78 alineatul (5), și”;

3. **Articolul 89** va avea următorul cuprins:

„Articolul 89

Demiterea

(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele Republicii Moldova poate fi demis prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Săvârșirea faptelor indicate la alineatul (1) se constată de către Curtea Constituțională sau de către instanța de judecată de drept comun ierarhic superioară.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul Legii pentru modificarea Constituției Republicii Moldova

1. Temeiul juridic. Prezentul proiect de lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova, este elaborat și înaintat în temeiul:

- articolului 141 alineatul (1) litera b) din Constituția Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994;

- articolul 47 și articolul 76 din Regulamentul Parlamentului adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 02 aprilie 1996;

- prevederile Legii nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative.

2. Condițiile care au determinat elaborarea proiectului de lege

La 5 iulie 2000 Parlamentul a adoptat *Legea nr. 1115-XIV cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova* prin care a fost modificată, inclusiv, modalitatea de alegere a Președintelui Republicii Moldova. În varianta inițială a Constituției, adoptată la 29 iulie 1994, Președintele Republicii Moldova era ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Actualmente Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși.

O analiză a prevederilor constituționale referitoare la forma de guvernământ arată că, atât până la revizuirea Constituției, în anul 2000, cât și după aceasta, modelul din Republica Moldova întrunea și continuă să întrunească trăsăturile caracteristice ale regimurilor de guvernare mixte (numite și semiprezidențiale). Asemenea regimuri de guvernare sunt produsul unor combinații de elemente, aparținând regimului prezidențial și celui parlamentar. În regimurile vizate raporturile dintre Președinte, Parlament și Guvern pot fi diferite în funcție de evoluțiile politice, regulile constituționale și voința electoratului, combinațiile dintre regimul prezidențial și cel parlamentar fiind variate.

Prin intervențiile în textul Constituției în anul 2000 a fost creat un model constituțional deficient care a creat din start și continuă să genereze crize și blocaje politice. Astfel, primele trei tentative de alegere a Președintelui conform noii proceduri, în decembrie 2000, au eșuat, fiind declanșate alegeri parlamentare anticipate. De asemenea, Parlamentul de legislatura a XVII-a nu a reușit să aleagă Președintele țării, acesta fiind

dizolvat de către șeful statului în exercițiu și pe 29 iulie 2009 au avut loc alegeri parlamentare anticipate.

Tentativele de alegere a Președintelui Republicii Moldova din 10 noiembrie 2009 și 7 decembrie 2009 la fel au eșuat, Parlamentul de legislatura a XVIII-afind dizolvat la 29 septembrie 2010.

Alegerile parlamentare anticipate au avut loc la 28 noiembrie 2010, iar actualul șef al statului, Nicolae Timofti, a fost ales abia la 16 martie 2012, cu votul a 62 de deputați din totalul de 101, după lungi dezbateri, interpretări și solicitări de opinii, inclusiv, de la Curtea Constituțională.

Exemplele expuse *supra* demonstrează că mecanismul de alegere a șefului statului prevăzut de art.78 din Constituție este unul incomplet și poate genera situații de criză și în viitor, or o societate democratică este guvernată de principiile stabilității raporturilor juridice și previzibilității sistemului de guvernare. Având în vedere cele expuse propunem revenirea la alegerile directe ale Președintelui țării cu modificarea concomitentă și a procedurii de demitere a acestuia.

3. Practica juridicțională.

Curtea Constituțională s-a expus anterior pe marginea inițiativei de revizuire a articolului 78 din Constituție prin:

Avizul nr.2 din 04.05.2010 asupra inițiativei de revizuire a art.78 din Constituția Republicii Moldova;

Avizul nr.3 din 06.07.2010 asupra inițiativei de revizuire a art.78 din Constituția Republicii Moldova prin referendum constituțional.

Avizul nr. 1 din 22.09.2014 asupra inițiativei de revizuire a art. 78, 85, 89, 91 și 135 din Constituția Republicii Moldova prin referendum constituțional.

În toate cazurile Curtea a menționat că proiectele inițiatenu depășesc limitele de revizuire a Constituției impuse de dispozițiile art.142 alin.(2).

Prin Hotărârea nr.150 din 07.07.2010 privind desfășurarea referendumului republican constituțional, Parlamentul a supus referendumului *proiectul de Lege pentru modificarea articolului 78 din Constituția Republicii Moldova*. Referendumul care a avut loc la 5 septembrie 2010 nu a fost validat din cauza prezenței joase a alegătorilor.

Doar 30,29% de cetățeni cu drept de vot s-au prezentat la urnele de vot din minimul necesar de 1/3 de persoane înscrise în listele electorale¹.

În Avizul *nr. 1 din 22.09.2014* asupra inițiativei de revizuire a art. 78, 85, 89, 91 și 135 din Constituția Republicii Moldova prin referendum constituțional, Înalta Curte a statuat un șir de obiecții care au fost luate în calcul la elaborarea prezentului proiect.

4. Locul proiectului în sistemul actelor legislative. Având în vedere conținutul și specificul de reglementare a proiectului, analizate prin prisma prevederilor art. 72 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, precum și prevederilor art. 2 alin. (2) lit. a), art. 8 alin. (2) din Legea nr. 780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative, acesta se încadrează în categoria actelor legislative constituționale și este elaborat în conformitate cu rigorile stabilite de Constituția Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994 și Legii nr. 780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative.

5. Principalele prevederi ale proiectului. Prin prezentul proiectul de lege se propune revenirea la alegerile Președintelui Republicii Moldova prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Menționăm că au fost luate în calcul obiecțiile expuse în avizele anterioare ale Curții Constituționale.

Totodată, prin proiect se propune și modificarea procedurii de demitere a Președintelui Republicii Moldova, în caz de săvârșire a unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, acesta va putea fi demis prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Tot aici, a fost luat în considerație opinia Curții Constituționale stabilite în Avizul *nr. 1 din 22.09.2014* asupra inițiativei de revizuire a art. 78, 85, 89, 91 și 135 din Constituția Republicii Moldova prin referendum constituțional, prin care s-a solicitat ca săvârșirea faptelor indicate la alineatul (1) se constată de către Curtea Constituțională sau de către instanța de judecată de drept comun ierarhic superioară.

6. Practica internațională. Alegerea directă a Președintelui este cea mai răspândită modalitate de alegere a șefului statului. Potrivit unui studiu efectuat asupra sistemelor electorale din 233 de state, în 37,7% Președintele este ales prin vot direct (Președintele este ales de Parlament în 14,1% state). Președintele este ales direct de popor în majoritatea statelor europene

¹<http://www.e-democracy.md/elections/referendum/2010/results/>

(Austria, Republica Belarus, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Croația, Finlanda, Franța, Irlanda, Lituania, Macedonia, Polonia, Portugalia, România, Rusia, Serbia, Slovenia, Ucraina, etc.). Este, de asemenea, de remarcat că inițierea unei reforme constituționale, în scopul evitării noilor impasuri politice, a fost recomandată și de Comisia de la Veneția în avizul său adoptat în cadrul celei de-a 82-a sesiuni plenare din 12-13 martie 2010².

Deputații în Parlament:

Deliu Tudor
Floarea Octaviana
St. Creangă
Necșimion Pleșcu
Ion Balan
Gaf Yuri
Victor Roșca
C. Căbăre
Vl. Hotineanu
A. Mota

² [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)002-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)002-e)